

محور اقدامات امام سجاد(ع) در مدینه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حضرت امام علی بن الحسین السجاد علیهما السلام بیش از سه دهه و در ۷ محور به بنای مفاهیم مهمی در مدینه پرداخت.

متأسفانه در طول سال، کمتر از امام سجاد علیه السلام یاد می شود در حالی که آن امام بزرگوار نقش مهمی در احیای قرآن و سنت نبوی(ص) و احیای امر امامت ایفا کردند. ایشان در دوران خفقان بنی امیه به مدت ۳۴ سال به جهاد تبیین پرداختند و یکی از

مهم‌ترین اقداماتشان، تبیین مسئله عاشورا و زنده نگه‌داشتن عاشورا بود.

بنی‌امیه در مبارزه با اسلام و مبارزه با امامت و نبوت از چیزی فروگذار نکردند. آنها از قبل از ابوسفیان با اسلام در مبارزه بودند. ابوسفیان در بدر و احد و خندق و نیز همسرش هند به‌همراه پدرش عُتبه و برادرش ولید، جلودار مبارزه با اسلام و پیامبر صلی الله علیه و آله بودند؛ اما زمانی که اسلام ظاهری را پذیرفتند، این مخالفت‌ها و مبارزه ادامه یافت.

خطبه‌ای که امام حسین علیه السلام در مسیر کربلا خواندند، خیلی زیبا اوضاع سال ۶۰ و ۶۱ را ترسیم می‌کند؛ **إِنَّ هَذِهِ الدُّنْيَا قَدْ تَغَيَّرَتْ وَ تَنَكَّرَتْ وَ أَذْبَرَ مَعْرُوفُهَا**؛ یعنی به‌راستی که دنیا تغییر چهره داده و ناشناخته مانده است و نیکی آن در حال نابودی و معروف وارونه و جابه‌جا شده است، بعد فرمود **فَلَمْ يَبْقَ مِنْهَا إِلَّا صُبَابَةٌ كَصُبَابَةِ الْإِنَاءِ**؛ و از آن جز

رطوبتی که در ته ظرفی مانده، باقی نمانده است. «إِنَاء» به این معناست که وقتی آب می‌خورید، ته ظرف رطوبتی باقی می‌ماند که نمی‌توانید آن را بیاشامید، امام می‌فرماید از دین و امور معروف بیشتر از رطوبت آب باقی نمانده است.

همچنین بخاری در کتاب «صحیح» خود در باب اوقات نماز می‌نویسد انس بن مالک سال ۴۰ هجری در شام آمد. مردم آنجا گفتند "تو با پیامبر مأنوس بودی و سنت ایشان را دیدی، الآن چه مقدار از آن دینی که آورده است، باقی مانده است؟" گفت "کَلِّهَا تَغَيَّرَتْ؛ یعنی همه آنها تغییر کرده و فقط نماز باقی مانده که آن هم حقش ادا نشده است". این وضعیت ۳ دهه از رحلت پیامبر صلی الله علیه و آله است،

یا مسعودی نقل می‌کند ابوسفیان در یک جلسه‌ای رو به امویان کرد و گفت "قسم به جانم، مَا مِنْ جَنَّةٍ وَلَا النَّارِ؛ یعنی بهشت و جهنمی در کار نیست."، این

تفکر در بدنه اسلام ریشه دواند و حال امام حسین علیه السلام مقابل نماینده این تفکر یعنی نوه ابوسفیان به نام یزید بن معاویه قرار گرفته است.

در چنین شرایطی اگر ماجرای عاشورا برای مردم تبیین نمی‌شد، این ماجرا در همان‌جا دفن می‌شد، همچنان که اگر تبیینی از ماجرای دفاع مقدس نداشتیم، نسل جدید اطلاعی از این رویداد نداشت. امام سجاد(ع) در دوران ۳۵ ساله امامتش، اقدامات مهمی انجام داد.

این اقدامات در ۷ محور جای دارد؛

اولین مورد، احیای فرهنگ قرآن بود، امام پاسخ شبهات را با قرآن می‌دادند و آنها را دعوت به آموزه‌های قرآن می‌کردند. ما در صحیفه سجادیه دعای تلاوت قرآن را می‌بینیم. امام وقتی در محفل یزید وارد شد، اولین جسارت یزید، آیه‌ای از قرآن بود

که رو به امام گفت «وَأَصَابَكُمْ مِنْ مُصِيبَةٍ فَبِمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ»؛ یعنی هر مصیبتی سر بشر می آید، معلول گناهان و اعمال خودش است. امام سجاد بلافاصله پاسخ داد «مَآ نَزَلَتْ فِينَا»؛ یعنی درباره ما نازل نشده است؛ سپس به آیه ۵۱ توبه اشاره کرد و خطاب به آن ملعون فرمود «قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا هُوَ مَوْلَانَا وَ عَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ»؛ بگو: هرگز به ما جز آنچه خدا لازم و مقرر کرده است، نخواهد رسید، او ولی ماست و مؤمنان فقط باید بر خدا توکل کنند».

دومین عملکرد امام سجاد علیه السلام، **احیای سنت نبوی بود**، خود امام سجاد فرمود «إِنَّ أَفْضَلَ الْأَعْمَالِ عِنْدَ اللَّهِ مَا عُمِلَ بِالسُّنَّةِ»؛ یعنی برترین اعمال نزد خداوند عمل به سنت است. مشکل اینجا بود که هرکسی کارش را به سنت پیامبر صلی الله علیه و آله

انتساب می‌کرد؛ لذا تبیین سنت توسط امام صورت می‌گرفت و حتی در این راستا احادیثی را مستقیم به پیامبر نسبت می‌دادند.

سومین محور در زندگی امام سجاد علیه السلام، **احیای اندیشه امامت** بود. اگر از سنت پیامبر مقداری باقی مانده بود، از امامت چیزی باقی نمانده بود تا جایی که امامانی را کشتند و سر دردانه پیامبر را بالای نیزه بردند. امام در این دوران روایات متعددی دارند که مردم جامعه را به اندیشه امامت ارجاع می‌دادند، با این حال عمده مردم مرتد شده بودند. ارتداد هم به معنای اصطلاحی آن نیست، بلکه به این معناست که کسی در دفاع از دین و اهل بیت باقی نمانده بود.

چهارم زنده نگه داشتن یاد حادثه عظیم عاشورا بود.
آن حضرت همواره و به مناسبت‌های گوناگون،
مصیبت کربلا را یادآوری می‌فرمود.

پنجم از اقدامات آن حضرت، **تربیت شاگردان زبده و ممتاز**، مانند ابو حمزه ثمالی و ابو خالد کابلی بود.

ششم از کارهای ایشان **احیای فرهنگ دعا** بود.
گنجینه گرانسنگ صحیفه سجادیه، یک دوره
اعتقادات و معارف اسلامی است که باید بیش از پیش
مورد توجه قرار گیرد.

هفتم از فعالیت‌های حضرت در دوران امامت،
مبارزه سیاسی با حاکمان ستمگر زمان بود.